

כי בנדיחות כחו של המחבר יפה ולמוצא ענג בזה יהיה כל הספר הזה לשעשעים וימצא גם בפרקיו האחרונים קרת יוח. על חובבי שפת עבר לתמוך בידי המחבר ולקנות מידו (או מיד דמו"ס פ"ס ט בקראקא) את ספרו, למען יוסיף אמץ לעבוד בשרה ספרתנו כיד כשרונו הטובה עליו. שמעון מנחם לזר.

משפט ספר.

מחזות ושברי מחזות, טאה דוד ישעיה זילברבוש.

רגילים הסופרים העברים ברוסיה לבנות את אחיהם הסופרים בגליציה ואת פרי כפיהם יעמידו בשורה אחת עם כתבי הנערים המשכילים אשר בדור המאספים, ועל פי רוב הוא בצדק, כי אלה כאלה עסקו בספרה העברית שלא לשמה, כל עצמם של למוד שפת עבר והעסק בה בגליציה אינם רק להוסיף עוד פרה בור התפארת של ה"בחור המושלם" או של ה"חכם השלם". כאשר הוסיף איזה משכיל צעיר חכמה בשפת עבר עד שדבריו ראויים לדפוס, או יגדל הפאר, כמוכך, וחבריו יוסיפו לו כנוי על כנויו. ע"כ כל בחור מבהורי החמד, שלמד מעט שפת עבר, מתאוה תאוה להחשב בקהל הסופרים או המשוררים ופריו פרי נסר, וכמעט ירניש הצעיר הזה רחיים על צוארו מיד ישליך אחרי גוו את השכלתו ואת שפת עבר, ולא רק שלא יוסיף לנסות כחו להלאות את העורכים העברים, כ"א לא יוסיף עוד אף לקרוא בספר עברי כל ימי חייו. ואף אם לפעמים יצלה "מושלם" כזה להשתלם בשפת עבר ולראות באמת מעט מועד מפרי עטו נדפס ודעתו תזחה עליו להתימר לסופר, עליו להביט כל ימיו בדאבון נפש, כי לא יחד כבודו עם הסופרים המובהקים וסופרי רוסיה לעולם יעמדו בראש הספרה העברית, כי אלה האחרונים יעסקו בה לשמה בכבוד ראש ויראו בה את תכלית עולמם ויקדישו לה את כל חייהם וכחם, והסופרים היהודים בגליציה לא חדלו עוד לעסוק בשפת עבר באותה הקלות-ראש, שנראה במשכילי הדור העבר, ולרובם העסק בשפת עבר הוא רק לשעשעים. סופרים עברים, שהקדישו כל חייהם וכשרונם לספרה העברית ויחשבוה לעקר בעולמם ולא לטפל, מעטים מאד בגליציה ואת המעטים האלה יכירו גם אחינו ברוסיה ובקהל הסופרים המובהקים, אשר לפרי רוחם תאות נפשם, יחד גם כבודם, בקרב שמות יחדי הסגולה האלה יתנוסס שם זילברבוש לתפארה, הוא איש, שכבר עברו עליו שנות שהירותו בעבודתו בספרתנו העברית, כל הניגו ועסקו בה ועבודה אחרת לא ידע. הספרה העברית היא אומנותו וממנה עליו לכלכל את בני ביתו. כי לא בשוא הוא מתימר עדים הם ספוריו וציוריו הרבים, שיצאו לאור עד כה ושקנו להם מקום נכבד בספרתנו. הספר המונה לפני הוא קבץ ציורים ושיחות, שכבר יצאו לאור בעתוננים שונים, והמחבר הם על מעשי יריו שלא יאבדו, ככל מאמרי העתוננים הכתובים לשעתם, ויקבצם לספר אחד, ואמנם רוב הכתבים האלה, שהופיעו בעתוננים בתור פליטונים, ראויים היו להשמר בספר מיוחד, וכיהוד אוזיר את הספור הקטן הראשון "הברקת" (משל), שהליט בו המחבר רעיון יקר מאד, כאשר האירה האשה "הנדולה", הגבירה הצעירה מרת גרמניה (ונשים אחרות כמות) את פניה אל ישראל ותפלא חסרה עמו להושיבהו לשמאלה, נבהל ישראל משמחה ויחן לה בפחזותו את כל מחמדיו שהנהילוהו אבותיו, וכאשר דרש את שכרו הכתירוהו בעל האשה ועבריו וקני מדה בידיהם למוד את הקף גלגלתו, את ארך חטמו ואת מדת זרועי ידיו ויאמרו לרפאותו ממחלת הנפש, ובהעצבו בראותו, כי התלו בו, מהרה אשת נעיריו ותודיעהו, כי בפחזותה של הגבירה גרמניה לא הצליחה לקחת ממנו בלתי אם עדי לא יקר, שהיה מונח בארון רק לראוה, אבל הברקת שירש מאבותיו צפונה אתו ואיננה במכירה... המשל הזה ביפיו וברעיונו הנדול מזכירנו את משלי המניד מדובנא, המלאים רוח גאווית. — במחזה השני "יבמה שרקקה דם" יעביר לפנינו יהודי נאור ומתבולל מכודפסט מתוכה את יהודי לאומי מגליציה. הרעיונות אינם חדשים לנו, אבל אופן הוכוח והבדיחות התריפה, שהיא כלי אומנותו המיוחד של מר זילברבוש, לוקחים לב הקורא, ואלמלא לא נדפס הספר אלא בשביל זה דינו, — שלשת הציורים "הסביבון", "כח הבת" (הכולל כמעט שלישות כל הספר) ו"בוא" המה מחזות נאמנים מן החיים. אשר אין עיוך אליהם גם בהרבה ממעשי ידי גדולי סופרי רוסיה מלידה ומבטן, ולהם יש לחשוב גם את המחזה הוי "מול דגים", ציור נחמד מבהורי ביהמ"ד בעיר קטנה אף שלעמת הראשונים הוא כחלא לגבי חמרא. — על הפרקים "בלילה ההוא", "שיחתי עם לאינר", "שיחות חולין" ו"דוגמאות מילקוטי" לא אדבר, כי אין בהם רק בדיחות בעלמא ומשפטי לא יוכל להיות קנה המדה להם, אך לא כל ה"חיכות" שוים, אחת אוכל להעיד.